

Заклучения на Съвета от 11 май 2010 г. относно компетентностите в подкрепа на ученето през целия живот и инициативата „Нови умения за нови работни места“

(2010/С 135/03)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ПРИПОМНЯ:

1. препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот⁽¹⁾, която има за цел да гарантира, че началното образование и обучение предоставят на всички млади хора средствата да развият ключовите компетентности до ниво, което им позволява да са подготвени за по-нататъшно учене и за професионалния живот, и която дава възможност на възрастните да развият и актуализират ключовите си компетентности през целия си живот;
2. резолюцията на Съвета от 15 ноември 2007 г. относно нови умения за нови работни места⁽²⁾ и Заклученията на Съвета от 9 март 2009 г. относно нови умения за нови работни места „Изпреварващо предвиждане на потребностите на пазара на труда и осигуряване на съответстващи на тях умения“⁽³⁾, в които се поставя акцент върху подготовката на хората за нова работа в обществото на знанието и се отчита фактът, че изискванията по отношение на уменията, компетентностите и квалификациите ще се повишават значително и ще обхванат всички видове и нива на професионална заетост, както и че е налице нарастващо търсене на трансверсални ключови компетентности от страна на работодателите;
3. препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. за създаване на Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот⁽⁴⁾, в която се препоръчва преминаване от традиционния акцент върху условията на учене — напр. продължителност на процеса на учене или вид учебно заведение — към подход, основаващ се на резултатите от ученето — т.е. това, което дален учащ знае, разбира и може да прави;
4. заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 22 май 2008 г. относно насърчаването на творчеството и иновациите чрез образованието и обучението⁽⁵⁾, в които се изтъква значението на рамката от ключови компетентности за развитие на творчеството и иновациите и които доведоха до изготвянето на „Манифест за творчество и иновации в Европа“, представен от посланиците на Европейската година на творчеството и иновациите (2009 г.);
5. заклученията на Съвета от 22 май 2008 г. относно ученето за възрастни⁽⁶⁾, в които се изтъква значението на ученето за възрастни като основен компонент на ученето през целия живот;
6. заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 21 ноември 2008 г. — „Да подготвим младите хора за XXI век“⁽⁷⁾, в които се изтъква, че последователният подход за развиване на компетентностите, основан на европейската референтна рамка за ключови компетентности за учене през целия живот, изисква по-сериозни усилия за подобряване на четивната грамотност и на други основни умения;
7. заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 21 ноември 2008 г. относно бъдещите приоритети за засилване на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение⁽⁸⁾, в които се подчертава, че подобряването на възможностите за творчество и иновации е от особено значение за професионалното образование и обучение (ПОО) и че за постигане на тази цел следва активно да се стимулира придобиването на ключови компетентности за учене през целия живот. Заклученията целят също така подобряване на връзките между ПОО и пазара на труда, като се постави акцент върху работните места и уменията;
8. заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 12 май 2009 г. относно насърчаването на партньорствата между институциите за образование и обучение и социалните партньори, по-специално работодателите, в контекста на ученето през целия живот⁽⁹⁾, в които се препоръчва институциите за образование и обучение на всички нива да отделят достатъчно внимание на придобиването на трансверсални ключови компетентности от полза в професионалния живот;
9. заклученията на Съвета от 26 ноември 2009 г. относно професионалното развитие на учителите и училищните ръководители⁽¹⁰⁾, в които се отчита, че очакванията към учителската професия налагат необходимостта от нови подходи и изискват от учителите да поемат по-голяма отговорност за актуализиране и развиване на собствените си знания и умения;
10. заклученията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 26 ноември 2009 г. относно развитие на ролята на образованието в рамките на пълноценно функциониращ триъгълник на знанието⁽¹¹⁾, в които институциите за образование и обучение се насърчават да направят така, че учебните програми, както и методите за преподаване и изпитване на всички степени на образование, да включват и поощряват творчеството, иновациите и приемливостта;

⁽¹⁾ ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10.

⁽²⁾ ОВ С 290, 4.12.2007 г., стр. 1.

⁽³⁾ Док. 6479/09.

⁽⁴⁾ ОВ С 111, 6.5.2008 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ ОВ С 141, 7.6.2008 г., стр. 17.

⁽⁶⁾ ОВ С 140, 6.6.2008 г., стр. 10.

⁽⁷⁾ ОВ С 319, 13.12.2008 г., стр. 20.

⁽⁸⁾ ОВ С 18, 24.1.2009 г., стр. 6.

⁽⁹⁾ Док. 9876/09.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 302, 12.12.2009 г., стр. 6.

⁽¹¹⁾ ОВ С 302, 12.12.2009 г., стр. 3.

И КАТО ПРИПОМНЯ ПО-СПЕЦИАЛНО:

заклученията на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020 г.“)⁽¹⁾, която е средство за намиране на решение на предизвикателствата, свързани с пълноценното прилагане на ключовите компетентности, и за подобряване на отвореността и адекватността на образованието и обучението, в т.ч. чрез определяне на приоритетни области на действие през работния цикъл 2009—2011 г. и възможно разработване на критерий за пригодност за заетост и адаптиране на съгласуваната рамка от показатели, като се отделя специално внимание на областта на творчеството, иновациите и предприемчивостта;

КАТО ОСЪЗНАВА СЛЕДНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА:

1. Настоящата икономическа криза, както и бързите темпове на социалните, технологичните и демографските промени подчертават, че е от първостепенно значение да се осигури възможност — чрез висококачествено образование и обучение през целия живот и повишена мобилност — за всички лица, и по-специално за младите хора, да придобият солиден набор от компетентности.
2. Придобиването и по-нататъшното развиване на компетентности са от ключово значение за подобряване на перспективите за заетост и допринасят за личностната реализация, социалното приобщаване и активното гражданско участие, тъй като показват способността на отделните лица да действат самоорганизирано в условията на комплексни, променливи и непредвидими обстоятелства. Както се посочва в препоръката относно ключовите компетентности, компетентният човек е способен да съчетава знания, умения и подходи, както и да прилага и използва в нови ситуации вече придобитите знания (без значение дали са придобити формално, неформално или самостоятелно).
3. В съвместния доклад на Съвета и на Комисията за 2010 г. относно напредъка по изпълнението на работната програма „Образование и обучение 2010 г.“ се отчита, че:
  - много държави провеждат реформи на учебните програми въз основа точно на рамката за ключови компетентности, по-специално в училищния сектор, но е необходимо иновативните подходи към преподаването и ученето да бъдат развивани и прилагани на по-широка основа, за да може всеки гражданин да получи достъп до възможности за висококачествено учене през целия живот,
  - необходимо е по-специално да се укрепят компетентностите, необходими за по-нататъшно учене и за участие на пазара на труда, които често са тясно свързани. Това означава подходът за придобиване на ключови компетентности да продължи да се развива отвъд училищния сектор — в сектора на ученето за възрастни и на професионалното образование и обучение (ПОО), свързани с процеса от Копенхаген, както и да бъде осигурено по-голямо съответствие между резултатите от висшето образование и потребностите на пазара на труда. Това означава също да бъдат разработени начини за оценка и удостоверяване на трансверсалните ключови компетентности — които по определение включват умения за учене, социални и граждански компетентности, инициативност и предпри-

емчивост, и културна осведоменост и умения за изразяване⁽²⁾ — които са от значение за достъпа до заетост и по-нататъшно учене,

- необходимо е да се развие „общ език“, който да свързва сектора на образованието/обучението с пазара на труда, така че за гражданите и работодателите да е по-лесно да установят как компетентностите и резултатите от ученето са свързани с професионалните функции и длъжности. Това би улеснило още повече професионалната и географската мобилност на гражданите,
- за да се подобрят компетентностите на гражданите и по този начин те да бъдат по-добре подготвени за бъдещето, е необходимо също така системите на образование и обучение да продължат да се отварят и да станат по-тясно свързани с външния свят.

КАТО ИЗТЪКВА, ЧЕ:

- изброените предизвикателства изискват действия както на европейско, така и на национално равнище, като част от приоритетните области на действие, конкретно предвидени за първия работен цикъл от „Образование и обучение 2020 г.“ (2009—2011 г.). Подходът за придобиване на ключови компетентности трябва да бъде приложен пълноценно в училищния сектор, особено с цел да се подпомогнат усвояването на ключови компетентности и постигането на висококачествени резултати от ученето за учениците, които са изложени на риск от ниски учебни резултати и от социално изключване. Необходимо е да се развият методите на преподаване и оценяване, а първоначалното и непрекъснатото професионално развитие на всички учители, обучители и училищни ръководители да бъде подкрепено, в съответствие с подхода, основан на компетентностите.
- същевременно вече е налице и необходимост да се изясни и да се предвиди развиване на връзката между различните съществуващи европейски инициативи, целящи повишаване на равнището на компетентностите на гражданите и поставяне на по-силен акцент върху резултатите от ученето, както и да се разработи последователен подход в тази област. Това следва да се основава върху напредъка, постигнат в прилагането както на препоръката за ключовите компетентности, така и на Европейската квалификационна рамка (ЕКР), и да ги свързва с придобиването на компетентности и с резултатите от ученето във всички съответни области и на всички нива. Целта следва също да бъде системно да се подобрява и укрепва придобиването на компетентности в процеса на образование и обучение, а така също и на работното място.

ВЪЗ ОСНОВА НА КОЕТО ИЗТЪКВА ВАЖНОСТТА НА ДЕЙСТВИЯТА В СЛЕДНИТЕ ОБЛАСТИ:

- необходими са усилия, за да се покаже по какъв начин ключовите компетентности имат отношение към всички нива на образование и обучение, на всички етапи в живота и при всички житейски ситуации. Освен да се подпомогне прилагането на ключовите компетентности в областите, посочени в препоръката от 2006 г., следва да се обърне внимание и на пълноценното използване на препоръката, за да се подкрепи ученето през целия живот след завършване на задължителното образование,

⁽¹⁾ ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 2.

⁽²⁾ ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 10 и ОВ С 119, 28.5.2009 г., стр. 4.

- необходими са допълнителни действия в подкрепа на придобиването, актуализирането и доразвиването на пълния набор от ключови компетентности в областта на професионалното образование и обучение и на ученето за възрастни,
  - за да се предоставят на учащите се компетентностите, които са необходими за пазара на труда, както и за по-нататъшно учене и изследователска дейност, придобиването, актуализирането и доразвиването на ключовите компетентности следва да станат приоритет на висшето образование. Особено важно е висшите училища да предоставят на студентите възможности за развиване на способността да общуват на чужди езици, когато е целесъобразно, както и солиден набор от трансверсални ключови компетентности, тъй като те са от основно значение за придобиване на други умения, за адаптиране към различни условия на работа и за активна гражданска позиция,
  - изготвянето на учебни програми, преподаването, оценяването и учебната среда следва постоянно да се основават на резултатите от ученето, т.е. на знанията, уменията и компетентностите, които учащите се трябва да придобият. Особено внимание следва да се обърне на трансверсалните ключови компетентности, които изискват трансдисциплинарни и иновативни методи. За да се осъществи преходът към подход, основан на компетентностите, следва да се положат усилия учителите, обучителите и училищните ръководители да са подготвени да поемат новите роли, свързани с този подход. Този процес може да бъде подкрепен чрез засилени партньорства между институциите за образование и обучение и заобикалящия ги свят, по-специално сферата на труда,
  - следва да се работи още и за адекватното оценяване, отчитане и удостоверяване на компетентностите, придобити от гражданите през целия им живот в условия на формално, неформално и самостоятелно учене за целите на заетостта и на достъпа до по-нататъшно учене, както и за активно участие в обществени дейности. Гъвкавите програми в образованието и обучението могат да подобрят възможностите за заетост на гражданите, както и да улеснят определянето на техните развиващи се компетентности и бъдещи потребности от учене. Ефективността на инструментите за определяне и удостоверяване на компетентностите може да се увеличи значително, ако всички заинтересовани страни в областта на образованието и обучението и пазарът на труда възприемат стандартизирана терминология и подход за класификация.
- ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА:
- да оказват подкрепа за обмена на най-добри практики и национални инициативи, които са свързани с горепосочените области. В съответствие с областите на действие, запланувани за първия работен цикъл от „Образование и обучение 2020 г.“ (2009—2011 г.), като се използва пълноценно експертният опит на Cedefop и с неговата постоянна подкрепа, това следва да включва по-добро отразяване на трансверсалните ключови компетентности в учебните програми, при оценяването и при определянето на квалификации; насърчаване на творчеството и иновациите чрез разработване на специфични методи за преподаване и учене; както и развиване на партньорствата между предоставящите образование и обучение, предприятията и гражданското общество,
  - да оказват подкрепа за първоначалното и непрекъснатото професионално развитие на всички учители, обучители и училищни ръководители както в областта на общото образование, така и на професионалното образование и обучение, в т.ч. с цел да бъдат подготвени да поемат новите роли, свързани с прилагането на един основан на компетентностите подход,
  - да започнат работа за изясняване на начина, по който ключовите компетентности могат да бъдат непрекъснато развивани и адаптирани, така че да отговарят на предизвикателствата, пред които се изправят хората по време на ученето си и през целия си професионален живот, като проучат и разработят, наред с останалото, начини за оценяване на ключовите компетентности на различните нива на образование и обучение. Следва по-специално да се проучи дали трябва да бъде установена връзка между различните основаващи се на резултатите от ученето референтни нива, които се използват все по-често в резултат на прилагането от държавите-членки на Европейската квалификационна рамка и рамката за ключови компетентности,
  - да предприемат действия, в сътрудничество със социалните партньори, публичните служби по заетостта и други заинтересовани страни, за разработването на общ език — или стандартизирана терминология — който да обхваща Европейска рамка за умения, компетентности и професии. Този общ език следва да има за цел да подобри връзката между придобитите по време на учебния процес компетентности и потребностите на професиите и на пазара на труда, като по този начин свърже сектора на образованието/обучението с трудовия сектор. Той би могъл да подпомага прилагането на Европейската квалификационна рамка и същевременно да произтича от това прилагане, като улеснява описанието, категоризирането и класифицирането на предлаганото образование и обучение, на индивидуалните резултати от ученето и учебен опит, както и на свързаните с тях възможности за заетост. Общата цел е да се помогне на гражданите, на публичните служби по заетостта, на съветниците по въпросите на професионалното развитие, на лицата, занимаващи се с професионална ориентация, и на работодателите да установят в каква степен резултатите от ученето в националните квалификации са от значение за професионалните функции и длъжности и да използват общия език за по-добро съчетаване на потребностите от умения с пазара на труда,
  - в сътрудничество с всички заинтересовани участници да развиват допълнително и да насърчават признаването на неформалното и самостоятелното учене, за да дадат възможност на гражданите да участват в по-нататъшно учене и в пазара на труда,

- да разработват рамката „Европас“ в съответствие с прилагането на Европейската квалификационна рамка и с оглед на по-ефикасното удостоверяване и открояване на знанията, уменията и компетентностите, придобити от гражданите през целия им живот в различна учебна среда, в т.ч. като обмислят разработването на „паспорт на личните умения“ въз основа на съществуващите елементи на „Европас“;
- да продължат работата за установяване на нововъзникващи знания, умения и компетентности, необходими за учебни и професионални цели, като отчитат значението на системите за професионално ориентиране, така че да подкрепят гражданите в усилията им за намиране и създаване на нови и по-

добри работни места, както и да измерят и анализират потенциалните несъответствия в уменията.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

преди края на 2011 г. да докладва на Съвета как да бъде продължена изложената в тези заключения програма и да работи заедно с държавите-членки и заинтересуваните участници за нейното изпълнение в съответствие с приоритетите, определени в заключенията на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението, както и в контекста на стратегията „Европа 2020“.